

Regelgeving afvoer hemelwater en afvalwater

Volledigheid

Deze fiche geeft een overzicht van de belangrijkste elementen uit regelgeving betreffende afvoer van hemelwater (regenwater) en afvalwater met duiding. De cursieve tekst is letterlijk geciteerd uit de regelgeving. De volledige regelgeving kan je terugvinden in bijgevoegde links.

De VLAamse REglementering betreffende de Milieuvergunning (VLAREM II)

Deze legt regels op zowel op vlak van afvoer van hemelwater als van afvalwater. Ze is eerder algemeen, maar vormt de basis voor meer concrete regelgeving.

Verplicht gescheiden afvoer van afvalwater en hemelwater

‘Een volledige scheiding tussen het afvalwater en het hemelwater, afkomstig van dakvlakken en grondvlakken, is verplicht op het ogenblik dat een gescheiden riolering wordt aangelegd of heraangelegd. Voor bestaande gebouwen in een gesloten bebouwing is de scheiding tussen het afvalwater en het hemelwater, afkomstig van dakvlakken en grondvlakken, enkel verplicht indien daarvoor geen leidingen onder of door het gebouw moeten worden aangelegd.’

In bestaande woningen is het niet altijd gemakkelijk de gescheiden afvoer te realiseren. Graafwerken in de voortuin, soms door de oprit, zijn onvermijdelijk. Ben je van plan een nieuwe oprit of voortuin aan te leggen en heb je nog geen gescheiden afvoer, informeer je dan bij de dienst stedenbouw/ruimtelijke ordening van je gemeente over op welke manier je dit nu al correct kan uitvoeren. Dan hoef je later, bij de aanleg van een gescheiden stelsel in je straat, geen graafwerken meer te uit te voeren.

Heb je bijv. een bestaande rijwoning met zadeldak, dan ben je niet verplicht het regenwater van het achterste dakvlak afzonderlijk van het afvalwater naar de straat af te voeren. Je zou die afvoer immers door of onder je woning moeten aanleggen.

Prioriteiten voor de afvoer van hemelwater

Deze regelgeving legt ook de basis voor de prioriteiten in de afvoerwijze van hemelwater:

- opvang voor hergebruik;
- infiltratie op eigen terrein;
- buffering met vertraagd lozen in een oppervlaktewater of een kunstmatige afvoerweg voor hemelwater;
- lozing in de regenwaterafvoerleiding (RWA) in de straat.

‘Slechts wanneer de beste beschikbare technieken geen van de voornoemde afvoerwijzen toelaten, mag het hemelwater overeenkomstig de wettelijke bepalingen worden geloosd in de openbare riolering.’

Lozing van afvalwater

‘De lozing van huishoudelijk afvalwater in de gewone oppervlaktewateren of in een kunstmatige afvoerweg voor hemelwater is verboden, wanneer de openbare weg van openbare riolering is voorzien, tenzij dat uitdrukkelijk anders is vermeld in de omgevingsvergunning voor de exploitatie van de ingedeelde inrichting of activiteit en op voorwaarde dat de lozingsvoorwaarden voor lozingen in het individueel te optimaliseren buitengebied, vermeld in subafdeling 4.2.8.1, worden nageleefd.’

Is er riolering, dan ben je dus bijna steeds verplicht hierop aan te sluiten. Vanzelfsprekend mag je bij een gescheiden stelsel geen afvalwater lozen in het deel bestemd voor hemelwaterafvoer. Je vindt in VLAREM II ook de lozingsnormen voor de afvoer na een IBA (Individuele Behandeling van Afvalwater), waar we hier niet verder op ingaan.

De Gewestelijke Stedenbouwkundige Verordening hemelwater (GSV)

De gewestelijke stedenbouwkundige verordening hemelwater legt verplichtingen op vlak van de scheiding van de afvoer van afvalwater en hemelwater en aan hergebruik, infiltratie en buffering van hemelwater. Ze is een stuk concreter dan VLAREM II. Waar in eerste instantie de verordening alleen gold voor vergunningsplichtige werken, is dit sinds 2016 ook voor niet-vergunningsplichtige werken.

De verordening verstaat onder hemelwater en afvalwater:

- Hemelwater = de verzamelnaam voor regen, sneeuw, hagel, met inbegrip van dooiwater;
- Afvalwater = het water waarvan de houder zich ontdoet, van plan is zich te ontdoen, met uitzondering van niet-verontreinigd hemelwater.

De verordening is van toepassing op :

- het bouwen, herbouwen of uitbreiden van overdekte constructies waarbij de nieuwe oppervlakte groter is dan 40 vierkante meter;
- het aanleggen, heraanleggen of uitbreiden van verhardingen waarbij de nieuwe oppervlakte groter is dan 40 vierkante meter;
- het aanleggen van een afwatering voor de constructies of de verhardingen groter dan 40 m², waarvan het hemelwater voorheen op natuurlijke wijze in de bodem infiltreerde;
- verkavelingsaanvragen met aanleg van nieuwe wegenis.

Op het laatste punt gaat deze fiche niet verder in.

Voor de volgende uitzonderingen geldt de regelgeving niet:

- Wanneer het afgevoerde hemelwater op natuurlijke wijze op eigen terrein in de bodem infiltreert: bijv. dak tuinhuis zonder goten, waterdoorlatende verharding. Je hoeft hier dus geen hemelwaterput of infiltratievoorziening te plaatsen. Let op, het water moet steeds op eigen terrein in de bodem infiltreren en mag bij de burens geen overlast veroorzaken.
- Wanneer het hemelwater dat op een verharding valt hierdoor vervuilt en volgens VLAREM II onder de noemer afvalwater valt. Als je dit water afvoert doe je dit samen met het afvalwater.

Afwijkingen van de verordening kan alleen mits duidelijke motivering. Let op, plaatselijk (op gemeentelijk of provinciaal niveau) kunnen ook strengere regels gelden. Informeer je hierover bij de dienst stedenbouw/ruimtelijke ordening van je gemeente.

Gescheiden afvoer

Hiermee gaat de verordening verder op wat is opgelegd volgens VLAREM II.

'Als de bouwheer een afvoer van het hemelwater moet aanleggen, is hij verplicht het overtollige hemelwater minstens tot aan het lozingspunt gescheiden af te voeren van het afvalwater. Voor bestaande gebouwen die in een gesloten bebouwing worden uitgebreid, is de scheiding tussen afvalwater en hemelwater dat afkomstig is van overdekte constructies en verhardingen alleen verplicht als daarvoor geen bijkomende leidingen onder of door het gebouw moeten worden aangelegd.'

Verplichtingen bij het bouwen of herbouwen van overdekte constructies waarbij de nieuwe oppervlakte groter is dan 40 vierkante meter

Hergebruik hemelwater

Bij eengezinswoningen is het plaatsen van een regenwaterput met een inhoud van minimum 5000 l verplicht. Bij andere gebouwen geldt pas een verplichting bij een dakoppervlakte > 100 m². De minimum inhoud van de regenwaterput is dan 50 l per m² dakoppervlakte. De maximuminhoud is 10.000 l. Hiervan mag je gemotiveerd afwijken.

'De hemelwaterputten worden uitgerust met een operationele pompinstallatie en een of meerdere aftappunten die het gebruik van het opgevangen hemelwater mogelijk maken, tenzij de aftappunten gravitair gevoed kunnen worden. De noodoverloop van de hemelwaterput wordt aangesloten op een infiltratievoorziening of een buffervoorziening als die aanwezig of verplicht is overeenkomstig dit besluit'

Uitzondering

Is je volledige dakoppervlakte een groendak (met een buffervolume van minimum 35 liter per m²), dan hoef je geen regenwaterput te plaatsen. Delen van de dakoppervlakte die een groendak zijn, moet je niet in rekening brengen bij het bepalen van de inhoud van de regenwaterput.

Infiltratie

De infiltratieoppervlakte van de infiltratievoorziening is min. 4 m² per 100 m² afwaterende oppervlakte. Let op, Het deel van je infiltratievoorziening dat je mag inrekenen voor de infiltratieoppervlakte verschilt van systeem tot systeem. Consulteer hiervoor het [Technisch achtergronddocument](#) bij de gewestelijke stedenbouwkundige verordening hemelwater.

Uitzonderingen

- Is het goed kleiner dan 250 m², dan is infiltratie niet verplicht.
- Ligt het goed (het kadastrale perceel of de kadastrale percelen waarop de aanvraag voor een stedenbouwkundige vergunning betrekking heeft) in een beschermingszone type I of II van een drinkwaterwingebied, dan is infiltratie in principe verboden. Je moet dan een buffervoorziening plaatsen met een volume van minstens 25 liter per m² afwaterende oppervlakte.

- Kan je aantonen mits voldoende motivatie dat infiltratie onmogelijk is, dan vervalt eveneens de verplichting tot infiltratie. Je moet hier ook een buffervoorziening plaatsen (zie vorige)

De afwaterende oppervlakte is de som van:

- *de verharde grondoppervlakten die nieuw aangelegd of heraangelegd worden;*
- *een deel van of in voorkomend geval de volledige bestaande verharde grondoppervlakte voor zover deze nog niet is aangesloten op een hemelwaterput, infiltratievoorziening of buffervoorziening;*
- *de horizontale dakoppervlakten van de nieuw te bouwen of te herbouwen overdekte constructies;*
- *een deel van of in voorkomend geval de volledige horizontale dakoppervlakte van de bestaande constructie waar tegenaan gebouwd wordt voor zover deze nog niet is aangesloten op een hemelwaterput, infiltratievoorziening of buffervoorziening.*

Afwijkingen:

- Bij de berekening mag je de oppervlakte van de groendaken delen door twee.
- Plaats je een regenwaterput, dan mag je het totaal verminderen met 60 m².

Verplichtingen bij het uitbreiden van overdekte constructies waarbij de nieuwe oppervlakte groter is dan 40 vierkante meter

Hergebruik hemelwater

Bij uitbreiding heb je geen verplichting tot hergebruik.

Infiltratie

Idem als bij bouwen en herbouwen.

Verplichtingen bij aanleggen, heraanleggen of uitbreiden van verhardingen waarbij de nieuwe oppervlakte groter is dan 40 vierkante meter

Hergebruik hemelwater

Bij verhardingen heb je geen verplichting tot hergebruik. Water dat je afvoert van verhardingen is logischerwijs meestal meer vervuild dan water dat je van een dak afvoert. Heb je een hemelwaterput, dan sluit je het er best niet op aan.

Infiltratie

Idem als bij bouwen en herbouwen.

Uitzondering

Voor de delen van de verharding waarbij het hemelwater dat erop valt op natuurlijke wijze naast of door de verharding (bv. steenslag, waterdoorlatende klinkers) op eigen terrein in de bodem infiltreert moet je geen infiltratievoorziening plaatsen.

Verplichtingen bij het aanleggen van een afwatering voor de constructies of de verhardingen groter dan 40 m², waarvan het hemelwater voorheen op natuurlijke wijze in de bodem infiltreerde

Hergebruik hemelwater

Geen verplichting tot hergebruik.

Infiltratie

Idem als bij verhardingen.

Aanduiding in het dossier en de plannen

De regelgeving bepaalt wat je moet aanduiden in de omgevingsvergunningsaanvraag en in de plannen. Dit is natuurlijk de taak van je architect. Voer je werken uit zonder architect, informeer je dan bij de dienst stedenbouw/ruimtelijke ordening van je gemeente.

Je eigen project aftoetsen?

Op de site [waterbewust bouwen](#) vind je een handige tool waarmee je stap voor stap je eigen project kan aftoetsen aan de gewestelijke stedenbouwkundige verordening hemelwater.

De watertoets

'De watertoets is een instrument waarmee de overheid die beslist over een vergunning, een plan of een programma inschat welke de impact ervan is op het watersysteem. Het resultaat van de watertoets wordt als een waterparagraaf opgenomen in de vergunning of in de goedkeuring van het plan of het programma.'

De watertoets evalueert het effect van de verandering van waterkwaliteit of –kwantiteit op de mens, de natuur en de economie. Dit is een zeer ruim domein. Een courant voorbeeld is het ophogen van een terrein in waterrijk gebied waardoor de burens meer risico lopen op wateroverlast.

De watertoets is van toepassing op zowel zeer grote projecten als op niveau van de omgevingsvergunning voor de individuele woning. Blijkt uit de watertoets dat je project het watersysteem te negatief beïnvloed, dan kan dit leiden tot weigering van je vergunning, of tot bijkomende vergunningsvoorwaarden.

De [Webtoepassing Watertoets](#) ondersteunt je bij het uitvoeren van de watertoets.

Zoneringsbesluit

Het zoneringsbesluit is de juridische basis voor het zoneringsplan en het gebiedsdekkend uitvoeringsplan. Het zoneringsplan bepaalt in welke zones riolering ligt of nog aangelegd wordt en in welke gebieden je je afvalwater zelf moet zuiveren. Het gebiedsdekkend uitvoeringsplan vormt een lijst van alle geplande rioleringsprojecten en kent er een prioriteit voor de uitvoering aan toe.

Zoneringsplan

Wil je weten welke verplichtingen gelden voor je perceel of woning, dan kan je het [zoneringsplan](#) raadplegen.

Het zoneringsplan bestaat uit 4 zones:

- centraal gebied;
- collectief geoptimaliseerd buitengebied;
- collectief te optimaliseren buitengebied;
- individueel te optimaliseren buitengebied.



centraal gebied



collectief geoptimaliseerd buitengebied



collectief te optimaliseren buitengebied

individueel te optimaliseren buitengebied, IBA aanwezig



individueel te optimaliseren buitengebied, IBA gepland

Uittreksel uit het zoneringsplan

Bron: <https://www.vmm.be/data/zonering-en-uitvoeringsplan>

Centraal gebied en collectief geoptimaliseerd buitengebied

Riolering is aanwezig en verbonden met een rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI).

Verplichtingen:

- De aansluiting van het huishoudelijk afvalwater op de riolering is verplicht.
- Je plaatst bij voorkeur geen septische put, tenzij de gemeente of rioolbeheerder die verplicht.
- Een individuele behandeling van afvalwater (IBA) is niet toegelaten.

Collectief te optimaliseren buitengebied

Er is geen riolering of riolering die nog niet is gekoppeld aan een rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI). Dit is wel in de toekomst voorzien.

Verplichtingen:

- De aansluiting van het huishoudelijk afvalwater is verplicht vanaf wanneer er riolering aanwezig is, gekoppeld aan een rioolwaterzuiveringsinstallatie.
- Je bent verplicht een septische put te plaatsen in afwachting van aansluiting op riolering gekoppeld aan een rioolwaterzuiveringsinstallatie.
- Een individuele behandeling van afvalwater (IBA) is niet aanbevolen, maar wel toegelaten. Bij aansluiting van de afvoer op riolering gekoppeld aan een rioolwaterzuiveringsinstallatie ben je verplicht de IBA buiten gebruik te stellen.

Individueel te optimaliseren buitengebied

Er is geen riolering of riolering die nog niet is gekoppeld aan een rioolwaterzuiveringsinstallatie (RWZI). Dit is ook in de toekomst niet voorzien.

Verplichtingen:

- Je mag een septische put plaatsen als voorbehandeling voor de IBA.
- Je bent verplicht een individuele behandeling van afvalwater (IBA) te plaatsen.

Informeer je bij de dienst stedenbouw/ruimtelijke ordening van je gemeente over hoe zij het installeren van IBA's organiseert. Sommige gemeenten of rioolbeheerders plaatsen zelf de IBA's op hun grondgebied, anderen geven subsidies voor het plaatsen van de IBA's.

Keuring aansluiting riolering

Om te bewaken dat de afvoer van afvalwater en regenwater conform is aan de regelgeving is een keuring van de installatie verplicht in volgende gevallen:

- Voor de eerste ingebruikname van je afvoer:
bijv. bij nieuwbouw;
- Bij belangrijke wijzigingen die invloed kunnen hebben op de werking van de openbare riolering:
bijv. bij uitbreiding overdekte constructies of verhardingen;
- Na vaststelling door de rioolbeheerder van een overtreding op de wettelijke voorschriften;
- Bij aanleg van gescheiden riolering op het openbaar domein, waarbij je verplicht bent af te koppelen.
Er is dan een keuring van elke aansluiting.

Je kan de installatie laten keuren door een keurder van je rioolbeheerder of door een externe keurder (aanvaard door AquaFlanders). Hij keurt volgende zaken:

- De correcte scheiding van de afvoer van afvalwater en hemelwater op privéterrein;
- De correcte aftakking van de afvoer van toestellen op de circuits van afvalwater en hemelwater:
bijv. of een douche wel is aangesloten op de afvoer van het afvalwater;
- De afvoer van hemelwater van verharde oppervlaktes;
- De eventuele infiltratie- en drainagevoorzieningen;
- De aanwezigheid van een regenwaterput wanneer je hiertoe verplicht bent.

Voldoet je installatie niet aan de regelgeving op bovenvermelde punten, dat krijg je geen conform keuringsattest. De rioolbeheerder moet dan maatregelen nemen die er voor zorgen dat je de nodige

aanpassingen doet om conform te zijn. Hij kan bijv. de aansluiting op de riolering weigeren of beperken.

Bronnen

- [De Vlaamse Reglementering betreffende de Milieuvergunning \(VLAREM II\)](#)
- [Gewestelijke stedenbouwkundige verordening hemelwater](#)
[Technisch achtergronddocument bij de gewestelijke stedenbouwkundige verordening hemelwater](#)
- [De watertoets \(regelgeving\)](#)
- [De watertoets \(webtoepassing\)](#)
- [Zoneringsbesluit](#)
- [Zoneringsplan en gebiedsdekkend uitvoeringsplan](#)
- [Rioolbeheerder Pidpa](#)
- [Aqua flanders](#)

Proclaimer

We doen er alles aan om de inhoud van de fiches zo correct en objectief mogelijk te maken. Heb je bedenkingen, laat het ons weten door een e-mail te sturen naar jouw steunpunt. Je kan het steunpunt van jouw provincie terugvinden op www.do.vlaanderen.be/provinciale-en-stedelijke-steunpunten.

Datum: 1 augustus 2019 (laatste wijziging fiche)

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze fiche mag worden veelevoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand en/of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of op enige andere manier zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

